

FACULTAT DE VETERINÀRIA DE BARCELONA

CURS 2003-2004

LLICENCIATURA DE VETERINARIA

1- DADES DE L' ASSIGNATURA

ASSIGNATURA	(NOM)
CODI	21255
CURS	4art
QUATRIMESTRE	2on
CREDITS	4.5
CREDITS TEORICS	3.0
CREDITS PRACTICS	1.5

2- DADES DEL PROFESSORAT

DEPARTAMENT RESPONSABLE:

Ciència Animal i dels Aliments

PROFESSORS RESPONSABLES	DESPATX	TELEFON	E-MAIL
Elena Albanell Trullàs	VO-330	1496	Elena.Albanell@uab.es
Jordi Bartolomé Filella	VO-332	1496	Jordi.Bartolome@uab.es

ALTRES PROFESSORS	DESPATX	TELEFON	E-MAIL
Ramón Casals	VO-320	1495	Ramon.Casals@uab.es
Esther Piqué	VO-113	1952	Esther.Pique@uab.es
Josefina Plaixats	VO-326	2152	Josefina.Plaixats@uab.es

3- OBJECTIUS DE L' ASSIGNATURA

OBJECTIUS DE L' ASSIGNATURA

- a) Estudiar els principis bàsics de l'Ecologia.
- b) Conèixer la interacció animal-medi ambient durant la seva producció i conseqüències. Estudiar els principals sistemes de tractament de residus.
- c) Conèixer les relacions que hi ha entre el món animal i els tòxics o contaminants que es troben en el medi ambient.

4- PROGRAMA

CLASSES TEORIQVES

I. ECOLOGIA I ECOSISTEMES

Tema 1. L'Ecosistema.

Nivells d'organització. L'ecosistema i els seus components. Ecosistemes autòtrofs i heteròtrofs.

Tema 2. L'Energia en els ecosistemes (I).

Transformacions energètiques. La radiació solar. Canvi climàtic. Producció primària i secundària. Repartiment de l'energia a les xarxes tròfiques.

Tema 3. L'Energia en els ecosistemes (II).

Producció d'aliments. Aprofitament energètics de la producció agrària: la biomassa com a combustible sòlid i combustibles líquids d'origen agrícola.

Tema 4. Cicles biogeoquímics.

Cicle de l'aigua. Tipus bàsics de cicles biogeoquímics. Cicle del N, P i C. Els residus.

Tema 5. Població i comunitat.

Poblacions i comunitats. Interaccions entre espècies: competència, depredació, herbivorisme, i parasitisme. Diversitat i estructura.

Tema 6. L'Ecosistema en el temps.

Successió ecològica. Alguns exemples. Regularitats que s'observen en les successions ecològiques. Gestió ambiental: l'equilibri entre successió i explotació.

II. ECOLOGIA DELS SISTEMES AGRÍCOLA-RAMADERS

Tema 7. Ecologia dels sistemes agraris.

Particularitats dels sistemes agraris. Problemàtica ambiental de l'agronomia industrial. Exemples de funcionament d'agroecosistemes. La sostenibilitat dels sistemes agrícoles. Els sistemes agroforestals com a models de sostenibilitat.

Tema 8. Herbivorisme i dinàmica dels ecosistemes.

Dinàmica de les poblacions d'herbívors. Herbivorisme i demografia vegetal. Adaptacions vegetals i demografia animal. Interaccions planta-herbívor. Impacte dels herbívors en els ecosistemes. Pastures.

Tema 9. Característiques de la producció animal i vegetal en condicions intensives.

El procés d'intensificació: evolució històrica i conseqüències. Tipus de dejeccions animals. Avaluació de la producció de residus ramaders. Relació entre densitat animal i superfície agrària útil: Legislació Europea. Paràmetres de mesura del poder contaminant.

Tema 10. Contaminació del sòl, aigua i atmosfera.

Problemes derivats de l'excessiva aplicació de fertilitzants i de residus ramaders al camp. Efectes sobre la matèria orgànica. Aprofitament del nitrogen. Acumulació de fòsfor i altres minerals. Toxicitat dels metalls pesants. Transmissió de malalties. Contaminació de les aigües. La problemàtica atmosfèrica dels residus ramaders.

III. CONTAMINANTS ABIÒTICS

Tema 11. Veterinària, Toxicologia i Medi Ambient.

Perspectiva històrica. Definició de toxicologia i d'ecotoxicologia. Tòxic, contaminant i pol·luent. Contaminants biològics, químics i físics. Monitoratge i avaluació dels efectes de la contaminació: bioindicadors i espècies sentinella. Biomarcadors

Tema 12. Principis d'ecotoxicologia

Dinàmica dels contaminants en els ecosistemes: abocament, transport i mecanismes d'incorporació als éssers vius. Biomagnificació, bioconcentració i bioacumulació dels tòxics.

Tema 13. Contaminants

Clorofluorocarbons i la capa d'ozó. Pluja àcida. Radioactivitat. Petroli. Disruptors endocrins. Plom.

Tema 14. Toxicologia analítica

Tècniques d'anàlisi química actuals d'aplicació en Ecotoxicologia. Tècniques cromatogràfiques. Cromatografia de gasos: descripció dels principals elements. Tècniques de l'espai en cap.

IV. UTILITZACIÓ I TRACTAMENT DE RESIDUS D'ORIGEN ANIMAL

Tema 15. Aprofitament de residus sòlids.

Classificació. Caracterització físico-química. Valor fertilitzant. Utilització agrícola. Dosi recomanada. Compostatge.

Tema 16. Aprofitament de residus fluids.

Classificació. Caracterització físico-química. Valor fertilitzant. Utilització agrícola. Dosi recomanada.

Tema 17. Sistemes de tractament de residus fluids (I).

Classificació. Compostatge. Pre-tractaments físico-químics. Desodorització química. Desodorització biològica.

Tema 18. Sistemes de tractament de residus fluids (II).

Sistemes de depuració. Depuració biològica aeròbia. Producció de biomassa. Depuració biològica anaeròbia. Característiques dels efluents. Tractaments integrals. Aprofitaments.

Tema 19. Mesures de control de la contaminació de fems fluids.

Instal·lacions. Relació entre l'alimentació i càrrega contaminant. Planificació i gestió de residus ramaders.

PRACTIQUES	Tipus	Durada
I. Seminari (vídeo 1): L'efecte hivernacle L'ordenació del paisatge	Video	2 hores
II. Seminari (vídeo 2): Lluita contra la contaminació: Les aigües subterrànies La agricultura orgànica o convencional	Video	2 hores
III. Estudi de la dinàmica de poblacions	Aula d'informatica	2 hores
IV. Seminari: Gestió de subproductes i residus del sector càrnic. Conseqüències de la EEB en el sector.	Seminari	1,5 hores
V. Anàlisi microhistològica dels fems	Pract. Laboratori	2,5 hores
VI. Determinació de paràmetres indicadors de contaminació: Determinació d'organoclorats en teixits animals.	Pract. Laboratori	5 hores

BIBLIOGRAFIA

I. ECOLOGIA I ECOSISTEMES

- BEGON, HARPER, TOWNSEND (1988). Ecología, individuos, poblaciones y comunidades. Ed. Omega.
- MARGALEFF R. (1974). Ecología. Ed. Omega.
- MARGALEFF R. (1991). Teoría de los sistemas ecológicos. Publicaciones Universitat de Barcelona.
- ODUM E.P. (1985). Fundamentos de Ecología. Ed. Interamericana.
- ODUM E.P. (1992). Ecología: bases científicas para un nuevo paradigma. Ed. Vedral.

II ECOLOGIA DELS SISTEMES AGRICOLA-RAMADERS

- EHRLICH P.R., EHRLICH A., HOLDREN J.P. (1973). Human ecology. Problems and solutions. Ed. W.H. Freeman and Co.
- MONTOYA J.M. (1983). Pastoralismo mediterráneo. Publicaciones del Ministerio de Agricultura, pesca y alimentación.
- SPEDDING C.R.W. (1968). Producción ovina. Ed. Academia.
- SPEDDING C.R.W. (1979). Ecología de los sistemas agrícolas. Ed. Blume.

III. UTILITZACIO I TRACTAMENT DE RESIDUS D'ORIGEN ANIMAL.

- D.G.A. (1993). El estiércol fluido porcino I. Informaciones técnicas del Departamento de Agricultura, Ganadería y Montes de la DGA, 3/93. Zaragoza.
- D.G.A. (1993). El estiércol fluido porcino II. Informaciones técnicas del Departamento de Agricultura, Ganadería y Montes de la DGA, 5/93. Zaragoza.
- FUNDACIO "la Caixa" (1993). Residuos ganaderos Ed. Aedos. Barcelona.
- GRUNDEY R. (1982). El tratamiento de los residuos agrícolas y ganaderos. GEA. Barcelona.
- HEDUIT M., MARCHAL P.H. (1986). Les effluents de Porcherie. A "Le porc et son élevage". Perez et al (Eds.). Ed. Maloine. París.
- NIELSEN V.C., VOORBURG T.H., L'HERMITE P. (Eds.) (1991). Odour and Ammonia emissions from livestock farming. Elsevier Public. London. New York.
- VON DER A.A.R. (1971). Higiene veterinaria moderna. Ed. Acribia. Zaragoza.

IV. CONTAMINANTS ABIÒTICS

- ALBERT L.A. (1988). Curso básico de toxicología ambiental. Limusa.
- CROSBY D.G. (1998). Environmental Toxicology and Chemistry (Topics in Environmental Chemistry). Oxford University Press.
- DOERFFER J.W. (1992). Oil Spill Response in the Marine Environment. Pergamon Press.
- ELSWORTH S. A. (1990). Dictionary of the Environment. Paladin Grafton Books.
- HARRISON R.M. (1990). Pollution: Causes, Effects, and Control. Royal Society of Chemistry.
- HARRISON R.M. (1992). Understanding our Environment: an Introduction to Environmental Chemistry and Pollution. Royal Society of Chemistry.
- LANDIS W.G., YU M.H. (1998). Introduction to Environmental Toxicology. Impacts of Chemicals upon Ecological Systems. Lewis Publishers.
- MARQUARDT, H. Toxicology. Academic Press, 1999.

- MORIARTY F. (1983). Ecotoxicology. Academic Press, London.
- NEWMAN M.C., McINTOSH A.W. (1991). Metal Ecotoxicology: Concepts and applications. Lewis Publishers.
- RAMADE F. (1993). Précis d'Ecotoxicologie. Masson.
- ROWLAND A.D. (1983). Environment and Health. Ed. Edward Arnold.
- SOMERVILLE L., WALKER C.H. (1990). Pesticide Effects on Terrestrial Wildlife. Taylor & Francis.
- TIMBRELL J.A. (1989). Introduction to Toxicology. Taylor & Francis.

NORMES D'AVUACIÓ

AVUACIO DE L'ASSIGNATURA

- Exàmen tipus test (50 preguntes): 4 respostes de les quals 1 és correcte. Correcció tipus normal.

- Les pràctiques són obligatòries.

* Per aprovar l'assignatura s'han d'haver realitzat les pràctiques i haver obtingut una nota de l'examen ≥ 5 .

ALTRES INFORMACIONS

LINKS DE INTERÉS

- + Agencia Europea de medio Ambiente: <http://www.eea.eu.int/>
- + Ministerio de medio ambiente: <http://www.mma.es/>
- + Generalitat de Catalunya (Of. d'informació ambiental): <http://www.gencat.es/mediamb/>
- + Diputació de Barcelona (Medio ambiente): <http://www.diba.es/mediambiente/default.htm>
- + Environmental fate database: <http://esc.syrres.com/efdb.htm>
- + Environmental protection agency: <http://www.epa.gov/>
- + European chemicals bureau: <http://ecb.ei.jrc.it/>
- + Extoxnet databases: <http://ace.orst.edu/info/extoxnet/>
- + Marees negres (oil spills): <http://www.marenoire.com/>
- + Ocde (pol·luents i tòxics): <http://www.oecd.org/ehs/>
- + Pesticides information profile: <http://ace.orst.edu/info/extoxnet/pips/ghindex.html>
- + Pol·lució marina: <http://www.imo.org/>
- + Toxicologia i medi ambient (ops-oms): <http://www.cepis.ops-oms.org/>
- + Toxnet (bases de dades en toxicologia): <http://toxnet.nlm.nih.gov/>